

**EUSKO JAURLARITZAREN 2019RAKO
AURREKONTUAK: HAMARKADA GALDUA**

**Eusko Jaurlaritzak doikuntza eta murrizketa
politikak aplikatzen jarraitzen du**

Bilbo, 2018ko azaroaren 13a

I- Adostutako gastu arauak murrizketak eta utzikeria kompetentziala dakartza berarekin

Eusko Jaurlaritzaren 2019ko aurrekontuaren proiektuak azken urteetan onartu diren aurrekontu murriztaileen bide beretik jarraitzen du. Diru bilketaren hazkundera aurreikusitakoa baino altuagoa izan arren eta Jaurlaritzak superabita izan duen arren, aurrekontuaren partidek areagotze murrizta izan dute.

2018ko aurrekontuak aztertzean, ELAk nabarmendu zuen joera murriztaile hori gobernuaren aukera esplizitua izan zela, 2018tik 2020ko ekitaldira Espainiar Estatuko gobernuarekin (zeinaren buru une hartan Rajoy zen) adostu zuelako defizit publikoaren limitea, zor publikoa eta gastu araua.

2019ko aurrekontuei dagokienez, Eusko Jaurlaritzak hurrengo neurriak betetzeko hitza eman zuen:

- Defizit publikoa BPGrekiko %0,1 baino handiagoa ez izatea.
- Zor publikoa BPGrekiko %17,1 baino handiagoa ez izatea.
- 2018 urtearekiko gastu konputagarriaren hazkundera mugatu, termino nominaletan %2,7a baino handiagoa izan ez dadin. Honi "gastu araua" esaten zaio. Arau honek hitzez hitz hau adierazten du: "diru sarrerak aurreikusitakoak baino handiagoak badira, osotasunean zor publikoaren maila murriztera bideratuko dira".

Esan beharra dago ere, Pedro Sanchezek 2019-2021 ekitaldietarako aurkeztutako aurrekontuen egonkortasun helburuek 2019rako gastu araua %2,7an mantentzen zutela, hots, Rajoyk planteatutako berbera; hori EAJren botoei esker onartu zela ere gogoratu behar da.

Uztailaren 17an Josu Erkoreka Eusko Jaurlaritzaren bozeramaileak esan zuen gastu araua doituko ez balitz (hau da, areagotuko) "ez lukeela izango eraginik Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuan". Senatuak atzera botatako Sanchezen aurrekontu helburuek, PPK ganbera horretan zuen gehiengo absolutuari esker, ez dute izan inolako eraginik 2019ko Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuetan.

Eusko Jaurlaritzak hiru muga horiek onartu zituen eta horien ondorioz aurrekontu politika baldintzatzen zen. Une honetan, gastu araua da aurrekontuaren hazkundera limitea jartzen diona. Aurrekontuen muga horiek, eta batez ere gastu araua, honetarako tresna bihurtzen dira:

- Gastu publikoaren murrizketa ezartzeko, kontuan izan gabe egoera ekonomikoa oparoagoa edo kaskarragoa den, partida sozialetara bideratzen den diru kopuruaren hazkundera saihestuz.
- Zerbitzu publikoen egoera kaskartzea, merkantilizazioaren bidean, oinarritzkoenak diren behar sozialen estaldurarekin negozioa egiteko, hala nola, osasuna, hezkuntza, zerbitzu sozialak, etxebizitza, etab.
- Administrazioen aurrekontu politika erabakitzeko ahalmenarekin bukatzea. Praktikan, Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuaren areagotzea, bai eta gainontzeko administrazioena Estatu espainiarrean erabakitzen da, gastu araua Kongresuan erabakitzen baita eta era berean aplikatzen zaie instituzio guztiei.

Ikus daitekeen bezala, krisi ekonomikoa baliatu zen mekanismo berriak ezartzeko politika neoliberalak, doikuntzazkoak eta murrizkorrak bermatuko zutenak, ezinezko eginez politika horiei iskin egitea. Gastu arauaren helburua da instituzioek eskuragarri dituzten baliabideen hazkundera oso txikia izatea; horregatik, agintariak gestore soil bilakatzen dira amaieran, kolore desberdineko alderdiak izan arren. Sistema hori publikoa den oro hondatzeko biderik laburrena da. Aurrekontuen marko hau guztiz kontrajarria da posizio ezkertiar edo progresistekin.

Aipatutako akordio horien edukietan antzeman daiteke 2019ko Aurrekontuaren proiektuak aukera egiten duela departamentu desberdinei baliabide ekonomiko gehiago ez bideratzearen alde. Pedro Azpiazu Eusko Jaurlaritzaren Ogasunaren sailburuak, zeinek gastu araua "camisa de fuerza" gisa definitu duen, era berean adierazi du "gastu arauak derrigortzen duela, baina ados gaude horrekin". Bistakoa da Eusko Jaurlaritza oso gustora dagoela aurrekontu politikaren norabidea horrekin.

Aipatutakoari gehitu beharko genioke, marko horretan, autogobernua ez dela existitzen aurrekontuari dagokionez. Diru bilketa ondo ez doanean murrizketak egin behar badira eta diru bilketa areagotzen denean ezin bada gastua areagotu, non geratzen dira Hitzarmen Ekonomikoaren abantailak aurrekontuak hemen diseinatzeko orduan? Argi dagoena da gastu araua adostea eta autogobernua ez direla inola ere bateragarriak.

II- Baliabideak nabarmen handituko dituen erreforma fiskalaren beharrezkoa

Eusko Jaurlaritzak 2017ko ekitaldia superabitarekin itxi zuen. Eta 2018rako berdina aurreikusen da. Likidazioaren aurreikuspenaren arabera, superabit hori 42 milioi eurotan kokatuko da 2018an, denak adierazten duen arren zifra erreala handiagoa izango dela, EAeko Ogasuneko diru bilketaren aurreikuspenaren hazkundera medio.

Ogasunaren diru sarreren %70 Eusko Jaurlaritzara bideratzen da. 2017an gertatu zen bezala, 2018an EAeko ogasunaren diru bilketa erreala aurreikuspenak gaitzen ari da (Herri-Dirubideen Euskal Kontseiluak urriaren 11an 2018rako egindako diru bilketaren estimazio eguneratua 14.706,5 milioi eurotan kokatu zuen, hasieran aurreikusitakoa baino 315 milioi gehiago).

Esan dugun bezala, gastu arauak diru bilketaren hazkundera zorra murriztera bideratu behar dela adierazten du, eta ez behar sozialak finantzatzera. Gastu arauarekin hautsi behar da; ELAk bere derogazioa exijitzen du eta horrekin batera, baita arau hori ezarri zuen Aurrekontuen Egonkortasunerako Legearena ere. Onartezina da baliabide ekonomikoak egotea eta ezin bideratu izatea zerbitzu publikoak hobetzera, egun urrututa dauden eskubideak bermatzera (etxebizitzaren sarbidea modukoak) edota prestazio sozialak hobetzera.

Bestetik, ELAk ezinbestekotzat du diru bilketa areagotzea. Presio fiskala EAEn (BPGren %31,2) Europar Batasuneko batez bestekoa (%38,7) baino askoz txikiagoa da. Hau gertatzen da existitzen diren errenta-soldaten iruzur fiskalagatik eta errenta altuak, enpresak eta kapitalak ordaintzen duten zerga murrizteagatik, zeintzuk azken hamarkadetan onartu diren erreforma fiskalekin. Europako presio fiskalaren batez bestekoarekin parekatzeko, urtero gaur egunean baino ia 6.000 milioi euro gehiago bildu beharko lirakeke.

Instituzioen diru bilketa neurri handi batean areagotzen duen erreforma fiskala beharrezkoa da, instituzioen aurrekontua handitzeko aukera emango luke gainera, gastu arauan barneratuta dagoen moduan. Ordea, zergen murrizketak aurrekontuetako partida batzuen murrizketa gehigarriak eragingo luke.

ELAren iritziz premiazkoa da kontestu honetan erreforma fiskalaren gaiari ekitea aurrekontuen areagotze garrantzitsua eman dadin. Aurrerago ikusiko dugun bezala, Europako batez bestekotik urruti gaude osasunari, hezkuntzari edo prestazio sozialei errentatik bideratzen zaion gastu publikoari dagokionez. Areagotze hori ukatzen dutenek gastu araua jartzen dute argudio bezala, eta era berean errenta altuei, enpresei eta kapitalari ezarri beharreko zerga igoera ukatzen dute. Argi erakusten dute gaur egun dagoen politika sozial eta aurrekontu politiken joera antisozialarekin bat datozela.

Gogoratu dezagun, gainera, pasa den urtean aurrekontuen eztabaidak zergekin izan zuela erlazio zuzena. PPK oniritzia eman zien Eusko Jaurlaritzaren 2018ko aurrekontuei, Sozietateen gaineko zergaren tipo nominala murriztearen truke. Politika publikoen erabateko aldaketaren beharrezana defendatzen dugunontzat, gastu arauarekin apurtzea eta erreforma fiskalaren exijentzia, aipatutako norabidean eginda, txanpon berdinarekin bi aurpegiak dira, eta gure programaren funtsezko parte eta jardueraren parte izan behar dira.

III- Eusko Jaurlaritzaren gezurrak aurrekontuaren inguruan

Urtez urte Jaurlaritzak, hedabide publikoen laguntzaz, propaganda egiten du bat ere lotsarik gabe. Propaganda hainbat konturi dagokienez egiten du. Ondoren aztertuko ditugu horiek:

a) Informazio gardena?

Eusko Jaurlaritzak aurtengoan ere propaganda kanpaina bati ekin dio herritarrei saldu nahian bere aurrekontua zein ona den. Horretarako datuak era interesatuan ematen ditu. Esaterako, Gobernu-Kontseiluak proiektua onartu zuen egunean (urriaren 23an) soilik gobernuak nahi zituen datuak eman ziren ezagutzera, nahi zuen moduan eman ere. Eta hilaren 26ra arte ez zuen beste informaziorik eman. Deigarria da jokabide opaku eta antidemokratiko hau hedabideek eta beste indar politikoez onartatuta ematea.

Beraz, emandako informazioa partziala eta interesatua da, beste behin ere, eta aurrekontuaren mamia egun batzutan ezkutuan mantendu dute. Honek ez dauka zerikusirik gardentasunarekin.

b) Ahalegina gero eta handiagoa al da?

Aurrekontu hauetara inoiz baino diru gehiago bideratu delako ideia saltzen saiatu dira "historiako handienak" direla, alegia.

Lehenik, aurreko urtekoa baino aurrekontu handiagoa izatea ez litzateke inolako meritutzat jo behar. Baina hobeto erreparatu behar zaio esaten digutenean aurrekontu hau izango dela historian izan den handiena.

Eusko Jaurlaritzak diru gehiago izango du eskura bere eginkizunetarako (osasuna, hezkuntza, etxebizitza politika, euskararen sustapena, gizarte-prestazioak edota administrazioan lanean dihardutenen ordaina)? Hurrengo ataletan ikusiko dugunez, dagoeneko duela 10 urte aurrekonturako 2019koa baino kopuru bera edo handiagoa jartzen zen. Gainera, kontutan hartzen bada sail hauetara doan errentaren zatia, ikusiko dugu minimo historiko bat dugula aurrean.

Horrenbestez, gauza bat da diskurtso triunfalista, iritzi publikoari sinestarazi nahi diona gero eta ahalegin handiagoa egiten dela aurrekontuetan, eta bestea errealitatea: galera etengabekoa da. Aurrez ere gai sozialetan defizita izugarria zen, baina gabeziak areagotzen ari dira.

c) Aurrekontu hau soziala da?

Aurrekontua soziala izango da jendartearen dauden beharrezan asetzen baditu; zerbitzu publikoak modu egokian finantzatzen badira (horrek eskatzen du hazkorra izatea); oinarriko eskubideak, esaterako etxebizitza izatekoa, bermatzen badira; gizarte-prestazioen maila hobetzen bada...

Eskumenak garatzeko aurrekontua gero eta txikiagoa bada, ezinezkoa da aurrekontuak sozialak izatea.

Propaganda ofizialak urtez urte errepikatzen du antzeko leloa: "Proiektu honen %77,9 politika sozialei dagokie". Batetik, datua ez da benetakoa, kalkulu-oinarritik kanpo uzten baitu zorraren ordaina (gero eta handiagoa). Baina hori baino garrantzitsuagoa da gogoratzea Eusko Jaurlaritzaren eskumen nagusiak osasuna eta hezkuntza direla; beraz, ezinbestekoa da aurrekontuaren zatirik handiena gai sozialetara bideratzea.

Kontua ez da aurrekontuaren zein portzentaje doan politika sozialetara, baizik ea politika horiek egiteko baliabide nahikoak badiren ala ez. Eta erantzuna argia da: ez dago baliabide nahikorik. Orain arte hori egiaztatu dugu, eta aurrerantzean ere hala gertatuko da.

IV- Zorra ordaintzeko kopurua gero eta handiagoa den arren, zor bizia hazten ari da

Jaurlaritzaren sail nagusietarako aurreikusi diren kopuruak aztertu aurretik ezinbestekoa da nabarmentzea zorraren ordainak duen pisu gero eta handiagoa.

2019rako zorra ordaintzeko 1.331 milioi euro aurreikusi dira, hots, aurrekontuaren ia %11,4. Beraz, 2018 urtearekiko zorra ordaintzeko 186 milioi euro gehiago erabiliko dira. Bilakaera epe luzeagoan behatuta, emaitza beldurgarria da: 2009an zor publikoa ordaintzeko 83,6 milioi euro besterik ez ziren jarri, aurrekontuaren %1etik behera alegia.

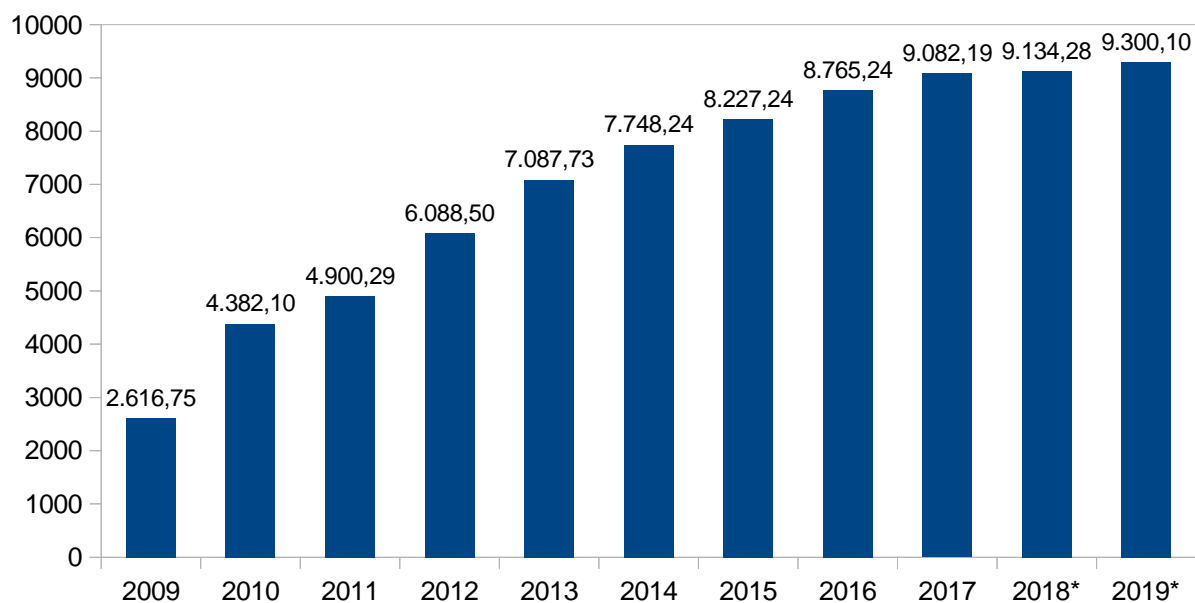
Zor publikoaren gastua eta aurrekontuan duen pisua. EAE 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zor publikoa (milioi €)	83,6	198,0	312,9	364,8	412,9	724,9	911,2	773,0	838,8	1145,3	1331,2
Zor publ. / Guztizko aurrekontua(%)	0,8	1,9	3,1	3,7	4,5	7,4	9,1	7,6	7,8	10,3	11,4

Iturriak: Eustat, Eusko Jaurlaritza

Zorraren ordainerako sailak, 2016an izan ezik, etengabe hazi dira. Eta sail honetara gero eta kopuru handiagoa bideratuagatik, zor bizia ez da gutxitzen. Aitzitik, Eusko Jaurlaritzak aurreikusi du 2018ko ekitaldia ixterakoan zor publikoa 9.134,28 milioi eurokoa iango dela, hots, 2017an baino 52 milioi euro gehiago. 2019koa ere gehitu egingo da: 9.300,1 milioi euro, Jaurlaritzak aurkeztu duen aurrekontuen memoriaren arabera. Haatik, zalantzan jar daiteke hori izango ote den 2018ko eta 2019ko bilakaera, kontutan izanik Foru Aldundien diru-sarrerak hazten ari direla. Areago pentsa daiteke zor publikoa murriztu egingo dela, baina dokumentu honetan ezinbestean gobernuak emandako datuak analizatu behar ditugu.

EAEko zor bizia (milioi eurotan) 200-2019

Iturria: Eusko Jaurlaritz

() Aurreikuspena*

Edonola ere, ELAk beharrezkoa deritzo zorraren auditoritzari. Hasteko, analizatu behar da zorraren zein zati sortu den interes publikoagatik, eta zein zilegi ez den moduan.

V. Aurrekontuak ekonomian pisua galtzen jarraitzen du

2019rako Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-proiektuak 11.784,11 milioi euroko gastua aurreikusi du. Alabaina, administrazioak izango duen benetako ahalmen ekonomikoa erabakitzeko aurrekontutik bi sail kendu behar dira: zorraren ordaina (1.331,2 milioi, aurreko atalean ikusi dugun legez) eta aurrerago Espainiako Gobernuak itzuli behar dituen lanei dagozkien gastuak (103,38 milioi, AHT eta Burdinbidearen Hego Saihesbidea).

Horrenbestez, Eusko Jaurlaritzak 2019an bere sailen esku 10.349,52 milioi euro izango ditu, 2018ko aurrekontu kontsolidatuan (9.979,1 milioi euro) baino 370 milioi euro edo %3,7 gehiago.

Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-proiektua, AHT eta zor publikoa kenduta (milioi €tan)

	2019
Guztizko aurrekontua	11.784,11
AHT aurrerapena	103,38
Zor publikoa	1.331,20
Guztira, AHT eta zor publikoa kenduta	10.349,52

Iturria: Eusko Jaurlaritz

Esan dezakegu hamarraldia galdu egin dela, sailtako aurrekontuetara bideratu den diru kopurua ez baita gehitu. Baina 2019rako aurreikusi diren baliabide ekonomikoak duela hamar urte jarri zirenekin alderatuz gero (2009an 10.170,9 milioi izan ziren), aurrekontu-gastua ia ez da aldatu.

Gainera, kontutan izan behar da joan diren hamar urteotan eskumenak gehitu egin direla, esaterako enplegu-politika aktiboekin, eta beraz konparazioak ez dira homogeenak. 2019 urteko sail hauek kenduz gero zalantzarik gabe eurotan emaitza litzateke Eusko Jaurlaritzak baliabide gutxiago izango duela bere eginkizunetarako duela hamar urte baino.

Beraz, zorraren ordaina zeharo hazi da Eusko Jaurlaritzaren eskumen-eremuetan murrizketak eta mozketak eginez.

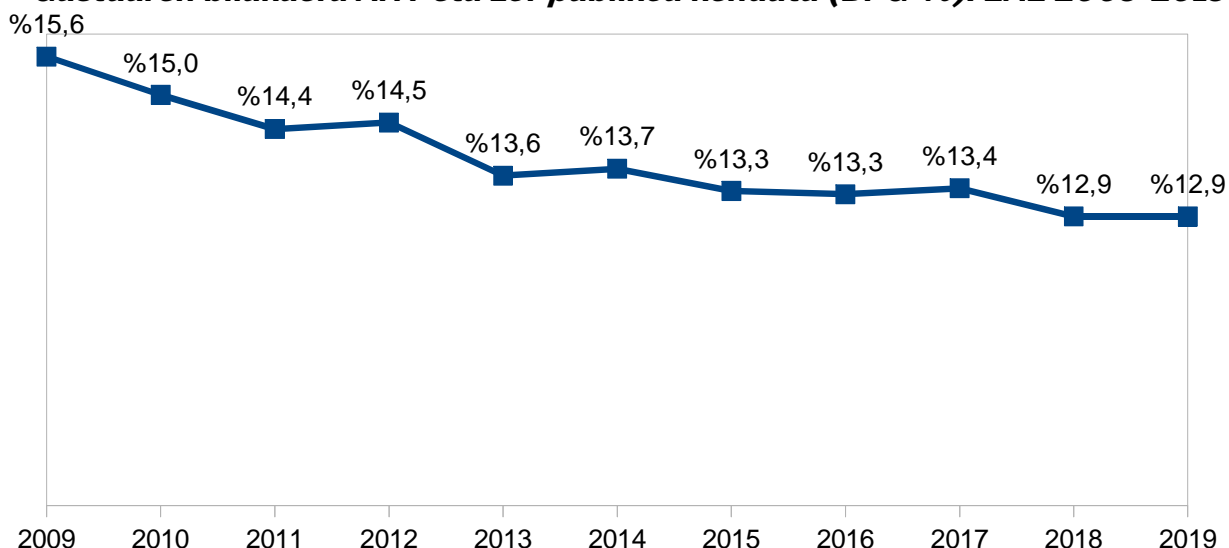
Eusko Jaurlaritzaren gastu publikoa (milioi eurotan). 2008-2019

2009	2011	2013	2015	2018*	2019*
10.170,9	9.642,0	8.827,2	9.135,3	9.979,1	10.349,5

Iturria: Eusko Jaurlaritza

Hamarraldi honetako bilakaeraren larritasuna nabarmen geratzen da aztertuz gero Eusko Jaurlaritzak ekonomian duen pisua, hots, EAE n sortzen den errentaren zein zati bideratzen den osasungintza, hezkuntza eta abarretara. Eusko Jaurlaritzaren pisua ekonomian azken urteetan zeharo jaitsi da: Eusko Jaurlaritzari dagozkion eginkizunak finantzatzeko baliatutako aberastasun zatia 2009ko %15,6tik 2019ko %12,9ra jaitsiko da.

Gastuaren bilakaera AHT eta zor publikoa kenduta (BPG %). EAE 2009-2019

Iturriak: Eustat, Eusko Jaurlaritza

Beraz, Eusko Jaurlaritzak 2019an bere sailetara 2009an jarritako aberastasunaren zatia bideratu izan balu arlo horietarako aurrekontua 2.174,7 milioi handiagoa izango zatekeen.

Datuon bidez kalkula daiteke ere zorra hazi bada ez dela izan gastua handiagoa delako, baizik diru-sarrerak jaitsi direlako. Honek adierazten du are premia handiagoa dela zerga-politikaren norabidea zeharo aldatzea: Iruzur fiskalaren aurkako borroka eta errenta altu, enpresa eta kapitalen zergak igotzea beharrezko eta bidezko neurriak dira.

VI- Aurrekontuen analisi zehatzagoa

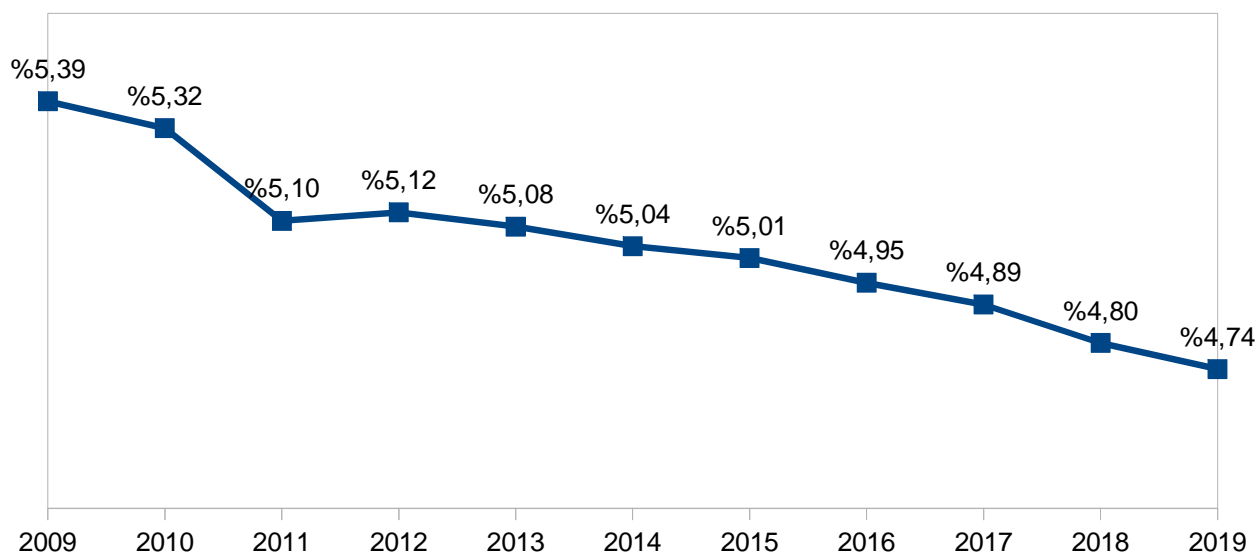
Aspektu orokorrenak aztertu ondoren, politika sektorialen bilakaeran sakonduko dugu:

a) Osasun gastuak pisua galtzen jarraitzen du

2019an Osasun Sailera bideratutako aurrekontua 3.800,12 milioi eurokoa da, 2018ko aurreikuspen itxiera baino apenas %2,37 gehiago. Honela, Eusko Jaurlaritzak Osasunari bideratutako aberastasunaren zatia %4,7an kokatzen da. Laburbilduz, 87 milioi euro gehiago bideratu arren, BPGren pisuari dagokionez 2018an baino hamarren bat txikiagoa da.

Perspektiba zabalago batetik ikusita, 2009tik eman den bilakaera oso negatiboa izan da. Ekitaldi horretan Osasunari bideratutako gastu publikoa BPGren %5,39 zen (2019an baino BPGren 0,7 puntu gehiago). Bilakaera negatibo hori zuzentzeko, Osasun arlora 2019ko aurrekontuan baino 520,7 milioi gehiago bideratu beharko liriteke.

Osasun gastuaren bilakaera (BPG %). EAE 2009-2019

Iturriak: Eustat, Eusko Jaurlaritz

b) Hezkuntzara bideratutako partidak, 2009tik hona BPGrekiko txikienak

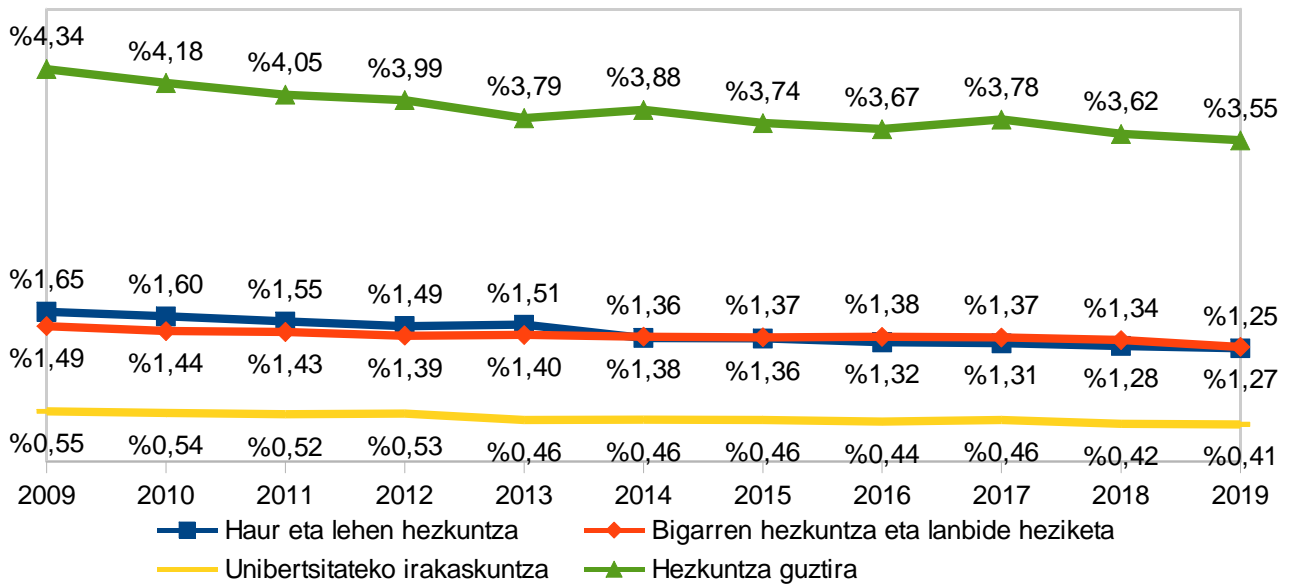
Hezkuntza sailerako aurreikusitako gastuak 2.845,4 milioi euroko dotazioa jasotzen du, horrek BPGren %4,7 suposatzen du. 2018an baino 47 milioi euro gehiago areagotu arren, hezkuntzara bideratutako aberastasunaren zatia murriztu egin da ia hamarren bat (BPGren 0,07 puntu, hain zuzen).

Aipagarria da, 2009tik hezkuntzak aberastasunarekiko izan duen jeitsiera nabarmena gastu publikoaren pisuan, ia puntu batekoa izan delako. Zehazki, %4,34tik, %3,55era pasa da. BPGren %3,55etik %4,34ra igarotzeak, hezkuntzara bideratutako aurrekontua 632 milioi eurotan handitzea suposatuko luke 2019an.

Hezkuntza sisteman murrizketak ondorio izaten jarraitzen dute, horren seinale da 2009ko aurrekontua eta 2019koa ia identikoak izatea, BPGren hazkundearen aurreikuspena 2019rako, 2009koa baino %23,14 handiagoa izango denean.

Atal honetan emandako baliabide ekonomikoen murrizketek hezkuntzaren atal guztiei eragiten diete (Haur eta Lehen Hezkuntza, Bigarren Hezkuntza eta Unibertsitatea), txertatuta dagoen grafikoan ikusi daitezkeen bezala.

Hezkuntzako gastuaren bilakaera (BPG %). EAE 2009-2019

Iturriak: Eustat, Eusko Jaurlaritz

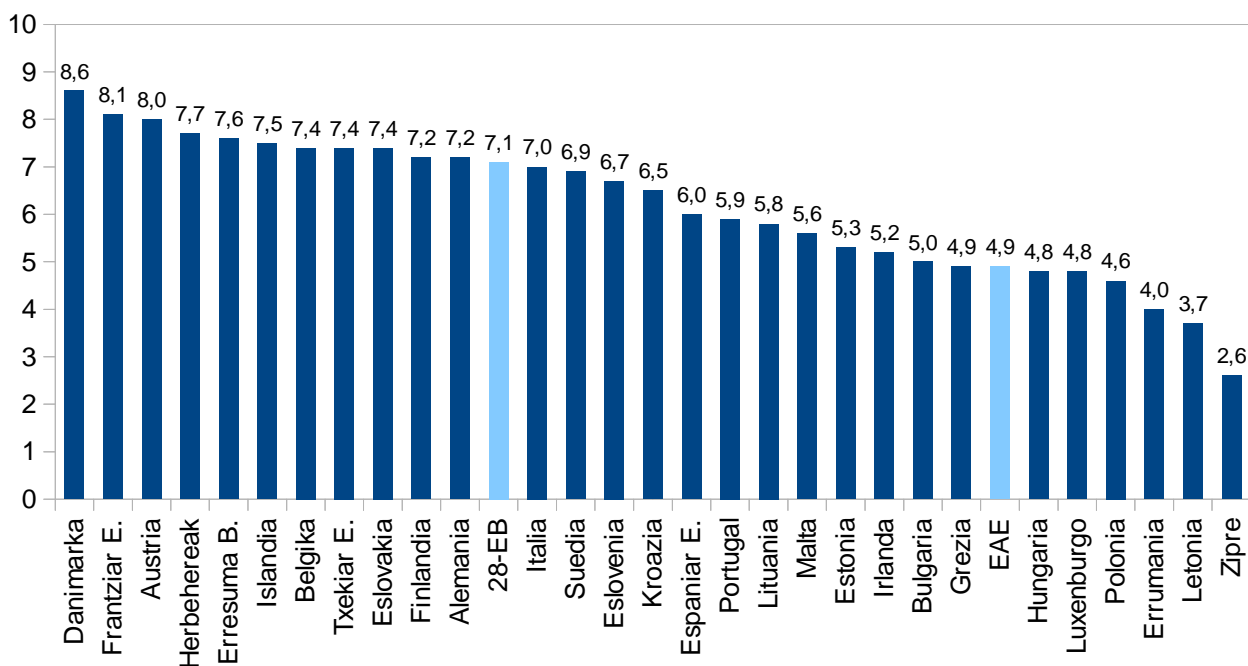
c) Panorama ez da aldatzen: Europar Batasuneko azken postuetan Osasuneko eta Hezkuntzako gastu publikoan

Europako Hezkuntza eta Osasunaren inbertsioa alderatuz gero (honetarako eskuragai diren azken datuak erabili dira, 2016koak), agerian geratzen da EAEn bi departamentuetan egiten den gastu publiko txikia.

Honela, EAEn osasunean egindako gastu publikoa %4,9koa izan zen, EB-28 batez bestekoa, berriz, %7,1ekoa eta Danimarka bezalako herrialdeetan %8,6koa. Horregatik EAE EB-28ko azken postuetan agertzen zen, sei Estatu bakarrik geratuz EAEn atzetik (Zipre, Letonia, Errumania, Polonia, Luxenburgo eta Hungaria).

Gastuaren diferentzia honek BPGren 2,2 puntu suposatzen ditu eta Europaren batez bestekoarekin parekatzeko, EAEk 2019ko aurrekontuan 1.895,2 milioi euro gehiago gastatu beharko luke (3.800,1 milioi eurokoa da 2019ko aurrekontua). Hau da, gaur egungo aurrekontua %50 igo beharko litzateke.

Osasuneko gastu publikoa (BPG %). EB-28, 2016

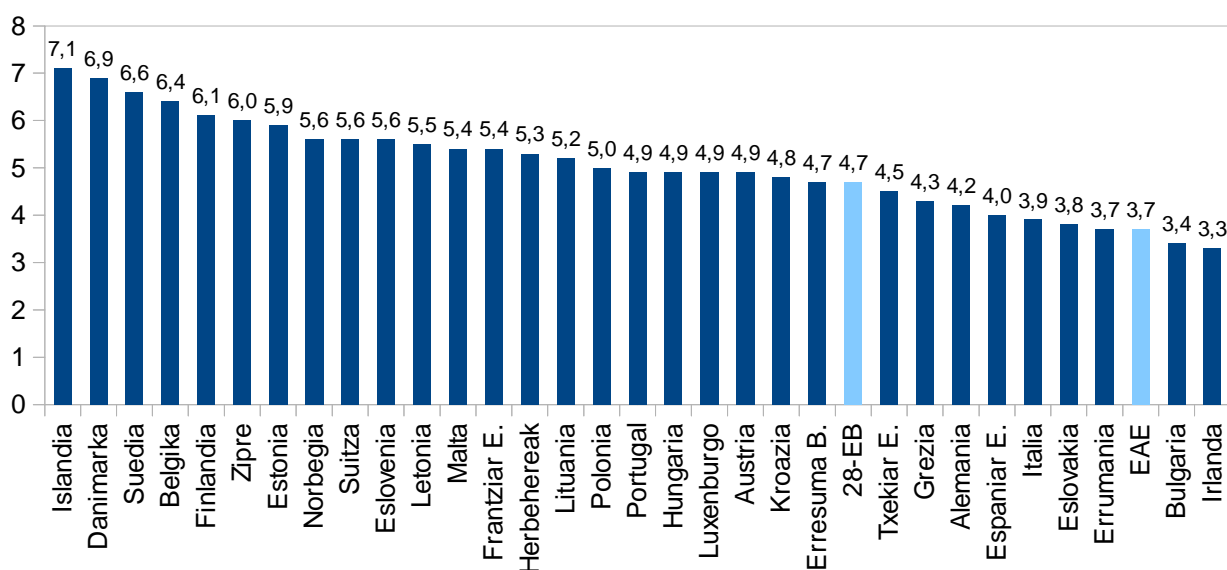

Iturriak: Eusko Jaurlaritza, Eusko Legebiltzarra, Eustat, Eurostat

Hezkuntzako gastu publikoa aztertzean, EAE n, 2016an bideratutako baliabide ekonomikoak BPGren %3,7 suposatu zuten. EB-28ko batez bestekoa arlo honetan %4,7koa izan zen, eta Islandia moduko herrialdeek %7,1 bideratu zuten. Honela, EAE EB-28ko hirugarren postu okerreanean aurkitzen zen, soilik Irlanda eta Errumania zeudelarik egoera okerragoan.

EBeko batez bestekoaren eta EAEkoaren artean existitzen den puntu bateko desberdintasun horrek 924,75 milioi euro suposatzen ditu 2019an. Hau da, Hezkuntzarako aurrekontua 924,75 milioi eurotan areagotu beharko litzateke, 2019ko aurrekontuan dauden 2.845,4 milioi eurotaz gain (%32,4 gehiago).

Hezkuntzako gastu publikoa (BPG %). EB-28, 2016

Iturriak: Eusko Jaurlaritza, Eusko Legebiltzarra, Eustat, Eurostat

d) Murrizketak aregotzen dira prestazio sozialetan

Euskal Herriko Eskubide Sozialen Kartak, prestazio sozialetan (DSBE eta Gizarte-Larrialdietarako Laguntzak) hobekuntza bat emateko Herri Ekimen Legegilea aurkeztu zuen. ELAk iniatiba hau babesteko ia 30.000 sinadura bildu zituen.

2008an Eusko Legebiltzarrak “Diru-sarrerak bermatzeko legea” onartu zuen. Bertan, data horretara arte gertatu bezala, Lanbidearteko gutxieneko soldataren (LGS) arabera ezartzen da DSBE. Hala ere, 2012tik DSBEaren zenbatekoa indarrean dagoen legeak ezartzen duenaren azpitik kokatzen ari da. Legea ez da aldatu, baina urtez urte Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuetan hurrengo murrizketak onartzen ari dira:

- 2012an Patxi Lopezen gobernuak prestazio sozial guztien kantitatea %7 murriztu zuen.
- Hurrengo urte guztietan murrizketa hori mantendu da, xedapen gehigarri baten bidez.
- Gainera, azken urteetan, non LGSa KPla baino gehiago hazi den, aurrekontuek DSBEaren igoera LGSaren hazkundera baino askoz txikiagoa ezarri dute, baita ere beste xedapen gehigarri baten bidez.

2019ko aurrekontu proiektuak, funtzionamendu horren logika berdina mantentzen du: disposizio bietan mantentzen du %7ko prestazio sozialen kantitatearen murrizketa eta DSBEaren %2,25eko hazkundera proposatzen du (urte arteko inflazioa %2,2an kokatu denean), aurreikusita dagoen LGSren hazkunderaren oso azpitik, zein hilabetean 900 eurotan kokatuko den.

2008ko Legea ez betetzeak eragin du 2019ko DSBEaren zenbatekoa legean jartzen duena baino %28,7 txikiagoa izatea. Horrek modu zuzenean eragiten die gizartean egoera okerrean dauden pertsonen.

Eusko Jaurlaritzaren proposamena onartuko balitz, pentsiodun ez den pertsona batentzat DSBE hilabetero 659 eurokoa izango litzateke, baina legea aplikatuz gero, bermatuta egon beharko luke 924 euroko gutxieneko sarrera.

2008ko Legearen arabera, bakarrik bizi diren pentsionistak LGSko %100aren sarrera bermatuak izan beharko lukete. DSBE hilabeterako kalkulatzenez (hau da, 12 urtean), legea aplikatuz, pertsona horiek hilabetero 1.050 euroko sarrera bermatuak izan beharko lukete.

Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuak DSBEaren murrizketetan sakontzen dute, eta beste atzera pausoak gehitzen dituzte:

- Gizarte-Larrialdietarako Laguntzetara (LGS) bideratutako gastua 0,5 milioi euro hazten da.
- Berriz ere sartzen da Etxebizitzarako Prestazio Osagarria bertan behera uzten duen Xedapen Gehigarria, Etxebizitzarako Prestazio Ekonomiko berria arautzen denean. Gogora dezagun azken laguntza honi buruz egin zen dekretu-zirriborroaren arabera etxebizitzarako gizarte-prestazioak jasotzeko aukera zeharo mugatuko litzatekeela.
- Etxebizitzaren prestazioaren zenbateko maximoak berriro ere izozten dira, beste urte batez, 250 eurotan.

ELAk horren guztiaren aurrean, beharrezko jotzen du Eskubide Sozialen Kartak aurkeztutako HELa onartzea eta aurrekontua horrekin koherentea izatea.

e) Etxebizitzarako gastua 2009an baino 76 milioi txikiagoa izango da

Bizileku bat izateko beharrian sozialak gero eta handiagoak diren arren, etxebizitzaren eta alokairuen prezioa gora doalako, Eusko Jaurlaritzak eskari horri ez dio itxuraz jaramonik egiten.

Etxebizitza politikaren garrantzi txikia eta herritarrei bizitoki bat bermatzeko politika ez garatzeko asmoa agerian geratzen da 2019ko Jaurlaritzarn aurrekonturako aurreikusi den kopuru txikia ikusirik. 141,8 milioi euro bideratuko dira; hau 2018an baino gehiago izan arren, duela hamar urte baino kopuru urriagoa da, are urriagoa helburua etxebizitza izateko eskubidea bermatzea bada.

Etxebizitzako gastua (€ eta BPGaren %). EAE 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
€	217,4	182,6	123,0	146,2	125,7	107,1	99,8	107,6	122,1	127,0	141,8
BPG %	0,32	0,27	0,18	0,22	0,19	0,16	0,14	0,15	0,16	0,16	0,18

Iturriak: Eustat, Eusko Jaurlaritza

f) Negoiazio kolektiboaren ukapena: Rajoyk erabakitakoa aplikatzen da

Eusko Jaurlaritzak bere langileen baldintzak erabakitzerakoan ukatu egiten du negoziazio kolektiboaren eskubidea, hainbat eratan. Gehienetan erabakiak aldebakarrekoak direlako. Beste kasu batzutan (esaterako, erretiro partzialaren eta errelebo-kontratuaren inguruan CCOO eta UGTekin sinatu duen akordioa, behin aurrekontu proiektua aurkeztu eta gero) gutxiengo sindikalaren laguntzaz, negoziazioak ezkutuan egin ondoren.

Jokabide honen ondorioak agerikoak dira: Eros-ahalmenaren galera handia metatu da (ia %15), aldi baterako enplegu tasa izugarria da (%35etik gorakoa), eta enplegua suntsitu da.

Maiz honelako jokatzeko eman duten aitzakia izan da Espainiako gobernuak esana aintzat hartu beharra zegoela. Horrela justifikatu dituzte murrizketak. Haatik, Espainian ezarritako oinarritzko arauak hobekuntzak egiteko "aukera" eman dutenean Eusko Jaurlaritzak ez ditu aplikatu. Adibidez, ez dago plantilla egonkortu eta prekaritatea murrizteko borondaterik.

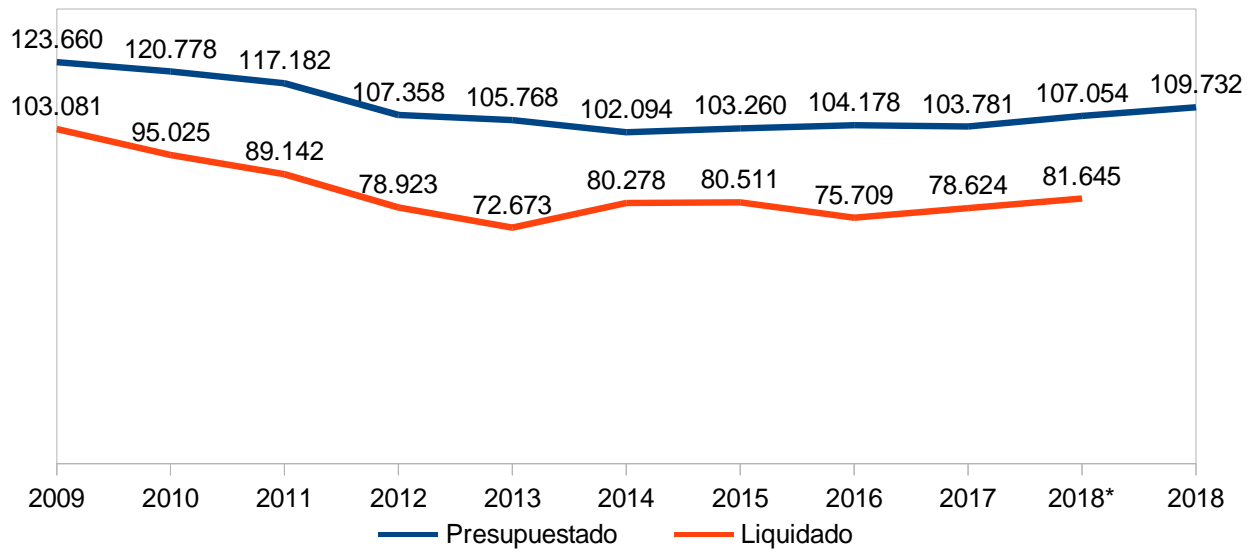
2019rako aurrekontu proiektua norabide berean doa: %2,25eko soldata igoera jasotzen du (aurrez esan dugu urtearteko inflazioa %2,2koa dela), eta Urkulluren gobernuaren benetako borondatea adierazten du, hots, bere langileen eros-ahalmenak izan duen galera iraunaraztea.

g) Euskararen sailera aurrekontuan aipatzen den kopurua baino askoz gutxiago bideratzen da

2019ko euskara sustatzeko saila 109 milioi eurokoa izango da, 2018ko itxiera aurreikuspeneko kopurua baino 28 milioi gehiago. Baina hau itxuraz positiboa izanagatik, ez du inola ere islatzen euskara bultzatzeko egiten den benetako gastua. 2009tik honako kopuruak analizatuz gero, ondoko grafikoak erakusten duen moduan sistemaz aurrekontu askoz handiagoa egiten da, gero gastua urriagoa izaten delarik. 2009tik aurrera oso gutxitan gauzatu da aurreikusitako gastuaren %80tik gora; areago, zenbait kasutan portzentajea %68eraino jaitsi da.

Horrenbestez, atal honetan aurrekontu proiektuan jasotako kopurua ez da inondik ere sinesgarria, eta ezin da esan euskarara bideratutako diru kopurua positiboa denik, 2009an aurreikusi zenetik urrun egoteaz gainera BPGarekiko pisua gero eta murriztagoa baita (honez gero %0,0013an dago).

Euskararen sustapenerako gastua. EAE 2009-2019

Iturriak: Eustat, Eusko Jaurlaritza

() Itxiera aurreikuspena*

VII- Ondorioak

1. Eusko Jaurlaritzaren 2019ko aurrekontu-proiektuak ez ditu herritarren beharrianak asetzen. Proiektuaren logika neoliberala eta antisoziala da, hain zuzen Espainiako Konstituzioaren 135. artikulua erreformak eta Aurrekontu-Egonkortasunerako Legeak ezarritako aurrekontu-markoari dagokion logika.
2. Aurrekontuaren igoera aurten ere datorren urtean espero den ekonomiaren hazkunderaren azpitik geratu da.
3. Esan daiteke hamarraldi bat galdu dela, eta honek ondorio larriak izan ditu zerbitzu publikoetan, esaterako osasunean eta hezkuntzan. Jaurlaritzak 2019an bere eginkizunak betetzeko (osasungintza, hezkuntza, etxebizitza, gizarte-prestazioak, etab.) duela hamar urte izan zuena baino txikiagoa izango da. Haatik, 2019an BPGa 2009an baino %23 handiagoa izango da. Honenbestez, Eusko Jaurlaritzak ekonomian duen pisua berriz murriztu egingo da, maila historikotaraino (BPGaren %12,9, 2009an zuen %15,6aren aldean).
4. Eusko Jaurlaritzak 2019an bere sailalara bideratu balu 2009an aurrekontuetan jarri zuen aberastasunaren zati bera, arlo hauetarako proiektuan agertzen den kopurua baino 2.147 milioi gehiago izan beharko lirateke.
5. Azken hamarraldian sailen pisuak jaitsiera handia izan du; aldiz, zorra ordaintzeko kopurua izugarri hazi da: 2019an 1.331 milioi euro, 2009an 83 izan zirelarik.
6. Zorra hazi egin da foru-aldundien diru-sarrerak jaitsi egin direlako, ez gastua hazi delako (ez baitu gora egin). Hiru fenomeno batu dira: aurrekontu murriztuak, zorpetze gero eta handiagoa eta diru-bilketaren jaitsiera (Foru Aldundien zerga-politikaren ondorioz; politika hori Eusko Jaurlaritzak ontzat eman du).
7. 2019ko aurrekontuak aurreko urteetako logikari eusten dio: aurrekontuak murriztu egiten dira eta sail guztietan izan diren mozketak ere hor diraute. Horrela zerbitzu publikoak etengabe hondatzen ari dira, eta gizarte-prestazioak moztu.
8. Osasun eta Hezkuntzarako gastu publikoaren pisua gero eta txikiagoa da. Arlo hauetara bideratzen den aberastasunaren zatiari dagokionez Europako azken postuetan gaude. Europako batez besteko mailara iristeko 2019ko aurrekontua Osasunean %50 gehitu beharko litzateke (ia 1.900 milioi gehiago), eta Hezkuntzan, berriz, %32 (924 milioi gehiago).
9. Aurrekontu-proiektuaren arabera DSBEaren zenbatekoa izan behar da 2008an ezarritako Legeak -zeina oraindik indarrean dagoen- agintzen duena baino %28,7 apalagoa. 900 euroko LGS batekin (14 paga) DSBEaren Legeak hileko 924 euroko sarrerak (12 paga) bermatzen ditu. Haatik, proiektuak berriz ere legea saihesten du, eta DSBEaren zenbatekoa hileko 659 euro izatea xedatzen du (legeak ezarritakoa baino 265 euro gutxiago).
10. Aurrekontu-proiektuak iraunarazi egiten du Eusko Jaurlaritzarentzat lan egiten duen jendeak pairatzen duen eros-ahalmenaren galera.
11. Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-proiektua gastu-arauak baldintzatuta dago; honek agintzen du 2019ko "gastu konputagarria" gehienez %2,7 haz daitekeela. Muga hau iaz erabaki zen Espainiako Kongresuan, PP, Ciudadanos eta EAJren akordioz. Gero Eusko Jaurlaritzak eta Espainiako Gobernuak ere hitzartu zuten; Pedro Sanchezen gobernuak ere harekin bat dator.
12. Pedro Azpiazu Eusko Jaurlaritzaren Ogasun sailburuak esan du gastu-araua "alkandora hertsagarri" bat dela, baina halaber esan du ados dagoela. Ezinezkoa da aurrekontu sozialik izatea gastu-arauaren baitan; arau honen ondorioak:

- Gastu publikoa murriztu egiten da, egoera ekonomikoa hobea edo okerragoa dela ere, eta horrek galarazi egiten du sail sozialetako aurrekontua gehitzea.
 - Zerbitzu publikoen hondamena eta merkantilizatzeko joera, xedea baita beharrian sozialik behineneak negozio-aukera bihurtzea (osasuna, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak, etxebizitza, etab.).
 - Administrazioei beren aurrekontuak erabakitzeko ahalmena eragozte. Praktikan Eusko Jaurlaritzaren eta gainerako administrazioen aurrekontu igoera Espainian erabakitzen da, gastu-araua Kongresuan ebazten baita, eta instituzio guztiei molde berean aplikatzen zaie.
13. ELAk ez du onartzen aurrekontu-proiektu hau; indar sindikal, sozial eta politiko progresistok posizio argi eta sendoa adierazi behar dugu. Politikak zeharo aldatu behar direla uste dugunok aurrekontu-proiektu hau arbuiatu behar dugu, gastu-araua baztertzea proposatu eta zerga-erreformak exijitu diru-sarrera publikoak behar bezala haz daitezen.